

بررسی دیدگاه دانشجویان در خصوص جو آموزشی (مدل DREEM) در دانشگاه علوم پزشکی گلستان در سال ۱۳۹۰

مریم فغانی^۱، دکتر لیلا جویباری^۲، دکتر اکرم ثناگو^۳، دکتر آزاد رضا منصوریان^۴

نویسنده مسئول: گرگان، مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی گلستان sanagu@goums.ac.ir

دریافت: ۹۲/۱/۲۳ پذیرش: ۹۲/۵/۲۴

چکیده

زمینه و هدف: محیط (جو) حاکم بر آموزش می‌تواند در هر عرصه‌ی یادگیری و یاددهی متفاوت باشد؛ به طوری که به استاندارد نزدیک یا از آن دور گردد. جو آموزشی نمودی از برنامه‌ی درسی و به منزله‌ی روح و محیط حاکم بردانشکده‌ها و برنامه‌ی آموزشی است. محیط یادگیری یک تعیین کننده‌ی رفتاری است و نمودار ادراک دانشجو از محیط پیرامون خود در عرصه‌ی یادگیری می‌باشد. هدف از این مطالعه بررسی دیدگاه دانشجویان در خصوص جو آموزشی بر اساس مدل DREEM بود.

روش بررسی: این مطالعه‌ی توصیفی تحلیلی مقطعی در دانشگاه علوم پزشکی گلستان در سال ۱۳۹۰ روی ۱۴۸ دانشجوی علوم پزشکی با استفاده از نمونه‌گیری خوشه‌ای و با استفاده از پرسشنامه‌ی جو آموزشی بر اساس مدل DREEM دارای حیطه‌های؛ یادگیری، اساتید، ادراک دانشجو از توانایی علمی، جو آموزشی و محیط اجتماعی انجام شد. امتیاز پرسشنامه در پنج گروه؛ نامطلوب (۰-۵۰)، نیمه مطلوب (۵۱-۱۰۰)، تا حدودی مطلوب (۱۰۱-۱۵۰)، مطلوب (۱۵۱-۲۰۰) و بسیار مطلوب (۲۰۱-۲۵۰) طبقه بندی شد. داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی مورد تحلیل قرار گرفت. یافته‌ها: جو آموزشی از دیدگاه دانشجویان در ۳/۴ درصد بسیار مطلوب، ۶/۶۷ درصد مطلوب، ۲۸/۴ درصد تا حدودی مطلوب و ۰/۷ درصد نیمه مطلوب بود. ارتباط آماری معنی داری بین جنسیت، و جو آموزشی مشاهده شد ($P < ۰/۰۵$). دانشجویان مذکر جو آموزشی دانشگاه را مطلوب تر دانستند.

نتیجه گیری: جو آموزشی دانشگاه از نظر اکثریت دانشجویان مطلوب بود و دانشجویان مذکر دیدگاه مثبت تری به جو آموزشی دانشگاه نسبت به دانشجویان مونث داشتند.

واژگان کلیدی: جو آموزشی، مدل DREEM دانشجوی علوم پزشکی، دانشگاه

مقدمه

در برنامه‌های آموزشی در هر سطح و مقطعی تلاش می‌شود رتبه بندی دانشگاه‌ها (و اخیراً) اعتبار بخشی برنامه‌ها و موسسات آموزشی مورد تاکید و توجه قرار گیرد (۱).
موسسات آموزشی برای ارزشیابی فعالیت های خود از ابزارهای متفاوتی استفاده می‌کنند. ارزشیابی فعالیت‌های یادگیری و یاددهی از فعالیت‌های مورد تاکید و توجه در

۱- دانشجوی پزشکی، کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی گلستان

۲- دکتری آموزش پرستاری، دانشیار مرکز تحقیقات پرستاری دانشگاه علوم پزشکی گلستان

۳- دکتری آموزش پرستاری، دانشیار مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی گلستان

۴- دکتری بیوشیمی، استاد دانشگاه علوم پزشکی گلستان

محرك یادگیری باشد(۳). به نظر می رسد جو آموزشی می تواند در آموزش دانشجو تاثیرگذار باشد؛ بنابراین دانستن دیدگاه دانشجویان علوم پزشکی در مورد جو آموزشی که تاثیرگذار بر کیفیت آموزش می باشد نیاز مسولین دانشگاه است. این مطالعه با هدف تعیین دیدگاه فراگیران در خصوص جو آموزشی بر اساس مدل DREEM در دانشگاه علوم پزشکی گلستان در سال ۱۳۹۰ اجرا شد.

روش بررسی

در این پژوهش توصیفی تحلیلی مقطعی با استفاده از ابزار تعدیل شده سنجش محیط آموزشی داندی Dundee Ready Educational Environment Measure (DREEM) محیط آموزشی حاکم بر دانشگاه علوم پزشکی گلستان از دیدگاه ۱۴۸ دانشجو در سه دانشکده‌ی پزشکی، پرستاری- مامایی و پیراپزشکی بررسی شد. پرسشنامه ای واجد دو بخش اطلاعات جمعیت شناسی؛ جنسیت، مقطع تحصیلی، قومیت، دانشکده، رشته تحصیلی و ۵۰ سوال اختصاصی به صورت فهرست درجه بندی شده پنج گزینه‌ای در پنج حیطه؛ یادگیری، اساتید، ادراک دانشجو از توانایی علمی، جو آموزشی و محیط اجتماعی آموزش است. برای تسهیل در درک بهتر مطالعه کنندگان پرسشنامه، اصلاحات جزئی در ترجمه‌ی معانی به صورت تحت اللفظی در هر سوال لحاظ گردید. بیشینه امتیاز پرسشنامه بر اساس پنج گزینه فهرست درجه بندی شده برای مجموع سوالات امتیاز ۲۵۰ بود. گزینه های فهرست درجه بندی شده شامل؛ بسیار مطلوب ۵ امتیاز، مطلوب ۴ امتیاز، تا حدودی مطلوب ۳ امتیاز، نیمه مطلوب ۲ و امتیاز نامطلوب ۱ بود. هشت سوال (سوالات ۴، ۸، ۹، ۱۷، ۲۵، ۳۵، ۳۹، ۴۸) دارای مفهوم منفی بودند. از این رو در هنگام امتیاز دهی به این سوالات به این موضوع دقت شد که نحوه‌ی امتیاز دادن به این گزینه ها بر عکس سایر سوالات بود. در هر حیطه و با توجه به تعداد سوالات

موسسات آموزشی است. زیرا تربیت نیروی انسانی دارای تبحر و صلاحیت به میزان زیادی وابسته به این فرایند است. عوامل زیادی در فرایند آموزشی نقش دارند که هر یک به تنهایی می تواند بر یادگیری تاثیر داشته باشند. از میان این ها باید به معلم به عنوان انسانی اشاره کرد. برنامه های درسی و منابع لازم برای اجرای برنامه از دیگر عوامل تاثیر گذار در فرآیند یاددهی و یادگیری است. مهم تر از همه محیط و فضای حاکم بر یادگیری است که بیشتر به چگونگی اجرای برنامه های درسی، نگرش معلمان نسبت به یادگیری فرهنگ رفتاری و سازمانی موسسه آموزشی، دیدگاه دانشجو نسبت به محیط یادگیری و درک وی از شرایط اجتماعی مربوط می شود. محیط حاکم بر فضای آموزشی عامل تعیین کننده در ایجاد انگیزه برای یادگیری است؛ زیرا رفتارهای منجر به یادگیری بهتر و پیشرفت تحصیلی را تقویت می کند(۱). یکی از ابزارهای تشخیصی در این زمینه اندازه گیری محیط آموزشی و فضای آموزش است. جو و محیط حاکم بر آموزش می تواند در هر عرصه یادگیری و یاددهی متفاوت باشد به طوری که به استاندارد نزدیک یا از آن دور گردد. جو یا اتمسفر (Climate) تظاهری از برنامه‌ی درسی و به منزله‌ی روح و محیط حاکم بر دانشکده ها و برنامه‌ی آموزشی است. محیط یادگیری یک تعیین کننده‌ی رفتاری است و نمودار ادراک دانشجو از محیط پیرامون خود در عرصه‌ی یادگیری می باشد. این درک و نگرش دانشجو از پیشرفت تحصیلی و موفقیت وی در امر یادگیری تاثیر به‌سزایی دارد (۲). یادگیری تعامل میان استاد و دانشجو است که منجر به تغییرات رفتاری نسبتا دایمی و پایدار در دانشجو در سه حیطه‌ی دانش، مهارت، و نگرش می شود. یادگیری فرایندی پیچیده است که در آن عوامل گوناگونی نقش دارند. زمینه و محیط حاکم بر آموزش در این فعالیت ها تاثیر گذار است. در یک محیط آموزشی طرح یک سوال می تواند برای دانشجو تحقیر کننده باشد، اما در یک محیط دیگر طرح همان سوال می تواند چالش برانگیز و

معیار جو آموزشی دانشگاه از دیدگاه دانشجویان $20/16 \pm 30/21$ بود. مقایسه‌ی میانگین امتیاز جو آموزشی دانشگاه از دیدگاه دانشجویان مذکور $161/91 \pm 26/53$ با دانشجویان مونث $159/44 \pm 18/57$ با استفاده از آزمون تی تفاوت معنی داری را نشان داد ($P=0/009$).

دانشجویان مذکور نسبت به دانشجویان مونث دیدگاه مثبت تری نسبت به جو آموزشی دانشگاه داشتند. بین میانگین جو آموزشی دانشگاه از دیدگاه دانشجویان با متغیرهای دموگرافیک؛ قومیت، وضعیت تاهل و همچنین متغیرهای آموزشی؛ رشته‌ی تحصیلی و ترم تحصیلی دانشجویان تفاوت معنی دار آماری دیده نشد. میانگین و انحراف معیار امتیازات کسب شده از حوزه پنج گانه جو آموزشی؛ حوزه یادگیری جو آموزشی از 50 امتیاز $37/34 \pm 6/19$ ، حوزه اساتید از 55 امتیاز $35/08 \pm 5/41$ ، حوزه ادراک دانشجویان از توانایی علمی از 40 امتیاز $26/75 \pm 4/21$ ، حوزه جو آموزشی از 50 امتیاز $39/01 \pm 5/63$ و حوزه شرایط اجتماعی از 35 امتیاز $22/02 \pm 3/64$ به دست آمد. در جدول دو امتیاز کل جو آموزشی دانشگاه و پنج حوزه آن به تفکیک آورده شده است.

همانطور که جدول دو نشان می‌دهد از پنج حیطه‌ی جو آموزشی؛ حوزه اساتید کمترین و جو آموزشی بیشترین امتیاز را کسب نمود. داده‌ها (جدول سه) مویید آن است که جو آموزشی از دیدگاه دانشجویان در $3/4$ درصد بسیار مطلوب، $67/6$ درصد مطلوب، $28/4$ درصد تا حدودی مطلوب و $0/7$ درصد نیمه مطلوب بوده است. ارتباط آماری بین جنسیت و جو آموزشی معنی‌دار بود ($P < 0/05$). دانشجویان مذکور جو آموزشی دانشگاه را مطلوب تر می‌دانستند.

و حداکثر امتیازها برای گزینه‌های مربوط، حداکثر امتیاز هر حیطه بر اساس مدل DREEM به صورت ذیل محاسبه شد:

یادگیری ۱۲ سوال با حداکثر ۶۰ امتیاز ($20, 16, 13, 7, 1$)،
 ۲۲، ۲۴، ۲۵، ۳۸، ۴۴، ۴۷، ۴۸)، اساتید ۱۱ سوال با حداکثر
 ۵۵ امتیاز ($2, 6, 8, 9, 18, 29, 32, 37, 39, 40, 50$)، ادراک
 دانشجو از توانایی علمی خود ۸ سوال با حداکثر ۴۰
 امتیاز ($5, 10, 21, 26, 27, 31, 41, 45$)، جو آموزشی ۱۲
 سوال با حداکثر ۵۰ امتیاز ($11, 12, 17, 23, 30, 33, 34, 35, 36, 37, 42, 43, 49$) و محیط اجتماعی آموزشی ۷
 سوال با حداکثر ۳۵ امتیاز ($3, 4, 14, 15, 19, 28, 46$).
 امتیاز کلی پرسشنامه بر اساس راهنمای ابزار در پنج گروه نامطلوب ($0-50$)، نیمه مطلوب ($51-100$)، تا حدودی مطلوب ($101-150$)، مطلوب ($151-200$) و بسیار مطلوب ($201-250$) طبقه بندی شد. در مطالعه‌ی مقدماتی که روی ۲۰ دانشجو به منظور بررسی پایایی پرسشنامه صورت گرفت ضریب همبستگی آلفای کرونباخ $0/75$ به دست آمد. همچنین بهبود اعتبار صوری پرسشنامه از طریق ارایه‌ی مقدمات گویا، ترتیب مناسب و تایپ خوانای سوالات برآورده شد. در مطالعه‌ی سلطانی عربشاهی ضریب آلفای کرونباخ در کل سوالات $0/77$ گزارش شد (۴). داده‌ها با استفاده از آزمون‌های آماری T-test مستقل ANOVA و x^2 و Regression مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

$68/9$ درصد (102 نفر) از دانشجویان مونث بودند. در جدول شماره‌ی یک مشخصات دموگرافیک و تحصیلی دانشجویان آمده است. میانگین و انحراف

جدول ۱: مشخصات دموگرافیک و تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی

متغیر	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی (درصد)
جنسیت		
مذکر	۴۶	۱/۳۱
مونث	۱۰۲	۹/۶۸
قومیت		
فارس	۹۵	۲/۶۴
ترکمن	۳۶	۳/۲۴
سیستانی	۱۷	۵/۱۱
تاهل		
مجرد	۱۳۶	۹/۹۱
متاهل	۱۲	۱/۸
پزشکی	۱۴	۵/۹
پرستاری و مامایی	۵۳	۸/۳۵
پیراپزشکی	۸۱	۷/۵۴
مقطع		
کارشناسی	۱۱۱	۷۵
کارشناسی ارشد	۱۷	۵/۱۱
دکتری	۲۰	۵/۱۳

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار پنج حوزه و امتیاز کل جو آموزشی از دیدگاه دانشجویان علوم پزشکی

حیطه ها	میانگین	انحراف معیار
یادگیری	۳۷/۳۴	۶/۱۹
اساتید	۳۵/۰۸	۵/۴۱
توانایی علمی	۲۶/۷۵	۴/۲۱
آموزشی	۳۹/۰۱	۵/۶۳
اجتماعی	۲۲/۰۲	۳/۶۴
نمره کل جو آموزشی دانشگاه	۱۶۰/۲۰	۲۱/۳۰

جدول ۳: جو آموزشی دانشگاه بر اساس دیدگاه دانشجویان علوم پزشکی

جو آموزشی	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی (درصد)
بسیار مطلوب	۵	۳/۴
مطلوب	۱۰۰	۶۷/۶
تاحدودی مطلوب	۴۲	۲۸/۴
نیمه مطلوب	۱	۰/۷
نامطلوب	۰	۰
جمع	۱۴۸	۱۰۰

کلاس آرام از گویه هایی بود که دانشجویان در باره ی آن ها دیدگاه مثبت تری داشتند. استاد محوری، تکیه بر محفوظات و لذت نبردن از درس و دانشگاه و وضعیت نامطلوب خوابگاه از گویه هایی بود که دانشجویان دیدگاه منفی تری نسبت به آن داشتند.

برخی از گویه های جو آموزشی دانشگاه از دیدگاه دانشجویان بیشترین امتیاز میانگین و برخی کمترین میانگین را به خود اختصاص دادند. در جدول چهار، میانگین بیشترین و کمترین امتیازات جو آموزشی آورده شده است. اطمینان از قبولی، زندگی اجتماعی و دوستان خوب داشتن، اساتید متخصص و

جدول ۴: میانگین بیشترین و کمترین امتیاز گویه های جو آموزشی در دانشجویان علوم پزشکی

گویه ها	میانگین	انحراف بیشترین و کمترین
مطمئنم که امسال قبول می شوم.	۴/۲۸	۰/۷۷ +
زندگی اجتماعی من خوب است.	۳/۹۵	۰/۷۴ +
من دوستان خوبی در این دانشگاه دارم.	۳/۷۵	۱/۰۲ +
اساتید از توانایی خوبی برای مهارت های ارتباطی با بیماران برخوردارند.	۳/۶۱	۰/۹۲ +
شرایط کلاس در طی ارائه درس آرام است.	۳/۵۸	۰/۷۸ +
اساتید دارای معلومات هستند.	۳/۵۵	۰/۷۱ +
من از نظر اجتماعی در کلاس احساس راحتی می کنم.	۳/۵۲	۰/۹۵ +
اساتید در برخورد با بیماران، دارای صبر و حوصله هستند.	۳/۵۰	۰/۹۶ +
آموزش بیشتر از معمول استاد محوری است.	۲/۴۱	۰/۹۹ -
آموزش تاکید زیادی بر محفوظات دارد.	۲/۴۵	۰/۸۵ -
خسته تر از آنم که از کلاس لذت ببرم.	۲/۵۶	۱/۰۶ -
دانشجویانی که دچار اضطراب می شوند از حمایت خوبی برخوردارند.	۲/۵۸	۰/۹۶ -
اساتید خود محور هستند و از موضع قدرت در کلاس حاضر می شوند.	۲/۷۰	۱/۰۶ -
تجربیات کسب شده در این دانشگاه ناامید کننده است.	۲/۷۲	۱/۱۸ -
محل زندگی ام انسان را به وجد می آورد.	۲/۷۶	۱/۳۹ -

بحث

نشان داد جو آموزشی از دیدگاه دانشجویان در ۶۷/۶ درصد موارد مطلوب بوده است. کمترین امتیازات مربوط به حیطه ی اساتید بوده است. مطالعات اندکی در کشور به بررسی جو

در این مطالعه از پرسشنامه سنجش آمادگی محیط آموزشی داندی (DREEM) برای شناسایی محیط آموزشی دانشگاه علوم پزشکی گلستان استفاده شد. داده های مطالعه ی حاضر

آموزش و حیطه‌ی اجتماعی بود (۱). در بررسی حاضر ۳/۴ درصد دانشجویان بر این باور بودند که جو آموزشی دانشگاه بسیار مطلوب است. در مطالعه‌ی ای با استفاده از نسخه‌ی اسپانیایی پرسشنامه DREEM نظر ۲۹۷ دانشجو در مورد جو یادگیری، مهارت آموزشی، اساتید و محیط اجتماعی دانشگاه به دنبال تغییرات اعمال شده در برنامه‌ی درسی، نیروی پرسنلی و زیر ساخت‌ها بررسی شد. نظر دانشجویان در مورد جو آموزشی مثبت بوده اما محیط اجتماعی دانشگاه کمتر مساعد و حمایت دانشجویان نیازمند توجه بیشتری بود (۳). محیط آموزشی اثر مهمی بر یادگیری دانشجویان و فعالیت‌های یادگیری آنان دارد و پرسشنامه‌ی سنجش محیط یادگیری داندی ابزار مهمی برای ارزیابی محیط آموزشی است. در مطالعه‌ی حاضر حیطه اجتماعی میانگین ۲۲/۰۲ از ۳۵ را به خود اختصاص داد و حیطه‌ی اساتید و ادراک دانشجویان از توانایی علمی خود نامساعد ارزیابی شد. در یک کنگره دانشجویی ۲۰۴ دانشجو از یازده دانشکده‌ی متفاوت از سراسر ترکیه محیط آموزشی دانشکده‌های خود را ارزیابی کردند. ۱۴۹ دانشجو از دانشکده Ondokuz Mayıs نسبت به ۵۵ دانشجویی که از سایر دانشکده‌های ترکیه بودند، محیط یادگیری خود را به طور مثبت تری ارزیابی کردند در کل هر دو گروه دیدگاه خوبی به محیط‌های مورد سوال داشتند (۷). در بررسی جو آموزشی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان از دیدگاه ۲۰۰ دانشجویان پرستاری با استفاده از پرسشنامه DREEM امتیاز کل ۱۱۴/۳ از ۲۰۰ به دست آمد. بیشترین نمره مربوط به ادراک دانشجویان از جو یادگیری و کمترین نمره مربوط به برداشت آنها از جو آموزشی بوده است. در مطالعه‌ی حاضر دانشجویان مذکر جو آموزشی دانشگاه را مطلوب‌تر می‌دانستند؛ در حالی که در بررسی انجام شده در دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان دانشجویان مونث دیدگاه مثبت تری نسبت محیط آموزشی در مقایسه با دانشجویان مذکر داشتند. شاید این تفاوت ناشی از نمونه‌های مور مطالعه

آموزشی دانشگاه‌ها پرداخته است و پژوهش حاضر نیز از این جهت حایز توجه است. محققانی که در خصوص جو شناسی مؤسسات آموزشی فعالیت می‌کنند در کانادا برای دست یافتن به پاسخ این سوال که آیا از ادراک دانشجویان از محیط آموزشی ایده‌ال می‌توان برای برنامه ریزی موسسه آموزشی و چگونگی به کار گیری منابع استفاده نمود، پرسشنامه‌ی سنجش محیط یادگیری داندی را طی یک روز به ۳۴۲ دانشجوی سال اول، دوم و سوم دادند و از آن‌ها پرسش شد که دوست دارند دانشگاه محل تحصیل شان چگونه باشد یا چه چیزی می‌خواهند. پرسشنامه‌ی داندی توانست فاصله بین آنچه آن‌ها داشتند و آنچه دانشجویان دوست داشتند که وجود داشته باشد را نشان دهد (۵). علی رغم قدرت این ابزار در سنجش جو آموزشی، بعید به نظر می‌رسد که حیطه‌های DREEM از هم مستقل باشند و بیش از این که سنجش یک محیط باشد بیشتر سنجش انگیزش کلی و نگرش یادگیری دانشجویان است (۱). مطالعه‌ای که روی ۲۸۲ دانشجوی پزشکی سال دوم در خصوص معنی و ارزش تجربیات سال اول پزشکی با استفاده از سیاهه‌ی ارزش درس (Course Valuing Inventory) صورت گرفت، نشان داد بین ارزش یک درس، جنسیت (مونث بودن) و اعتماد به نفس بالاتر با انگیزه یادگیری و نمرات بالاتر DREEM ارتباط معنی دار وجود دارد. به عبارتی صفات فردی و انتظارات فراگیر در ارزش گذاری برای دروس دخیل است (۶). در مطالعه‌ی وارما و همکاران، ۲۰۶ دانشجوی پزشکی سال آخر به پرسشنامه تعدیل شده DREEM در خصوص تغییرات آموزشی که در هشت هفته‌ی اخیر در برنامه‌ی آموزشی زنان و زایمان شان رخ داده بود، پاسخ دادند. امتیاز کلی به دست آمده ۱۳۹ از ۲۰۰ (معادل ۷۰ درصد) بود و تفاوت معنی داری نیز بین حیطه‌های مختلف جو آموزشی یافت نشد. تفاوت امتیازات بین هشت مرکز آموزشی درمانی مورد بررسی نیز معنی دار نبود و کمترین امتیاز مربوط به برداشت دانشجویان از حیطه

ها نشان داد. نویسندگان این مقاله بر این اعتقادند که استادان شرایط یادگیری و یاددهی را مناسب می‌دانند و اختصاص کمترین امتیاز به حیطه‌ی جو آموزشی در بخش داخلی، احتمالاً ناشی از مشکل برقراری ارتباط مناسب میان استاد و فراگیرنده در این بخش و ایجاد یک محیط توأم با اضطراب است (۴).

هر چند این مطالعه دیدگاه اساتید را ارزشیابی کرده است اما یکی از گویه‌های پرسشنامه مربوط به اسناد محوری و اضطراب در محیط آموزشی است. در مطالعه‌ی عربشاهی ارتباط بین استاد و فراگیر و محیط توأم با اضطراب ارزیابی شده است.

نتیجه گیری

از آن جایی که جو آموزشی قویا بر رضایتمندی و موفقیت دانشجویان اثر می‌گذارد، از این رو تلاش برای دریافت بازخورد مستمر از دانشجویان در باره‌ی برداشت شان از محیط‌های آموزشی، مهم می‌نماید. اگرچه تنها در ۰/۷ درصد موارد جو آموزشی دانشگاه نیمه مطلوب گزارش شد اما با استفاده از الگوی DREEM می‌توان برای تغییرات آموزشی مناسب و بهینه نمودن موقعیت آموزشی اقدام نمود. استفاده از نتایج این مطالعه برای برنامه ریزی راهبردی و کاربرد منابع و همچنین مقایسه‌ی دیدگاه فراگیران و اساتید در مطالعات آتی سودمند خواهد بود.

تقدیر و تشکر

پژوهشگران بر خود لازم می‌دانند تا از شرکت کنندگان گمنام در این مطالعه که تجربیات خود را در اختیار قرار دادند، قدردانی نمایند. این مقاله حاصل طرح تحقیقاتی مصوب شورای پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی گلستان است که با حمایت کمیته‌ی تحقیقات دانشجویی اجرا شده است.

باشد. در پژوهش حاضر تنوعی از دانشجویان مشارکت داشته اند در حالی که در مطالعه‌ی رفسنجان تنها دانشجویان پرستاری وارد مطالعه شدند. دانشجویان تازه وارد نیز دیدگاه مثبت‌تری داشتند (۸). در پژوهش فعلی میانگین امتیاز حیطه‌ی اساتید ۳۵/۰۸ (از ۵۵) بوده است. اگرچه این امتیاز نسبتاً خوب است اما نسبت به سایر حیطه‌ها کمترین میانگین را داشته است. بر اساس مدل DREEM می‌توان نقاط قوت و ضعف جو آموزشی را نشان داد و برای رسیدن به این هدف باید میانگین هر سوال را به طور جداگانه حساب کرد (۸ و ۹) مواردی که میانگین امتیازات آن ۳/۵ یا بیشتر باشد نقاط قوت حقیقی جو آموزشی هستند و شامل سوالات ۲، ۱۹، ۱۸، ۱۰، ۶، و ۲۳ می‌باشد.

مواردی که میانگین امتیازات آن کمتر از ۲/۵ باشد نقاط ضعف حقیقی را نشان می‌دهند و خوشبختانه سوالی که این امتیاز را داشته باشد، وجود نداشت. مواردی که امتیاز بین ۲ تا ۳ دارند مواردی هستند که بایستی تقویت شوند و شامل سوالات ۴، ۸، ۹، ۲۵، ۳۲، ۳۵، ۴۶، ۴۸، و ۵۰ است. سوالاتی که امتیاز ۴ تا ۳/۵ کسب کردند از نظر دانشجویان شرایط خوبی و رضایت بخشی را دارند و سایر سوالات را شامل می‌شود. بررسی دیگری در داخل کشور در سال ۱۳۸۸ دیدگاه ۵۳ نفر از اساتید را در مورد جو آموزشی بخش های داخلی، کودکان، زنان و جراحی عمومی چهار بیمارستان آموزشی دانشگاه علوم پزشکی ایران بر اساس پرسشنامه تغییر یافته ۳۵ سوالی DREEM مورد ارزیابی قرار داده است. از مجموع ۱۴۰ امتیاز، میانگین امتیازات کسب شده ۱۱۶ (وضعیت بسیار مطلوب) بود. در هر سه حیطه جو و فضای آموزشی، اساتید و یادگیری بیشترین میانگین امتیازات، مربوط به بخش کودکان (۶۴/۲) و کمترین آن مربوط به بخش داخلی (۳۹/۳) بود، اما آزمون آماری تنها در مورد جو و فضای آموزشی تفاوت معنی داری را بین بخش

Reference

- 1- Varma R, Tiyagi E, Gupta JK. Determining the quality of educational climate across multiple undergraduate teaching sites using the DREEM inventory. *BMC Med Educ.* 2005; 21:8.
- 2- Genn JM. AMEE Medical Education Guide No. 23 (Part 1): Curriculum, environment, climate, quality and change in medical education-a unifying perspective. *Med Teach.* 2001;23:337-344
- 3- Riquelme A, Oporto M, Oporto J, et al. Measuring students' perceptions of the educational climate of the new curriculum at the Pontificia Universidad Católica de Chile: performance of the Spanish translation of the Dundee Ready Education Environment Measure (DREEM). *Educ Health (Abingdon).* 2009 ;22(1):112. Epub 2009 Apr 29.
- 4- Soltani Arabshahi SK, Kohpaye Zadeh J .University teachers' point of view about educational environment in major clinical wards in educational hospitals of Iran university of medical sciences, based on modified DREEM model .Strides In Development of Medical Education, *Journal of Medical Education Development Center of Kerman University of Medical Sciences.* 2009;6(1): 29-33[Persian]
- 5- Till H. Climate studies: can students' perceptions of the ideal educational environment be of use for institutional planning and resource utilization? *Med Teach.* 2005;27(4):332-7.
- 6- Sobral DT: Medical students' self-appraisal of first-year learning outcomes: use of the course valuing inventory. *Med Teach.* 2004, 26:234-238.
- 7- Tontuş HÖ. DREEM; dreams of the educational environment as its effect on education result of 11 medical faculties of Turkey. *Journal of Experimental and Clinical Medicine.* 2010; 27:104-108
- 8- Bakhshi H, Abazari F, Bakhshialiabad MH. Nursing students' perceptions of their educational environment based on DREEM model in an Iranian university. *Malays J Med Sci.* 2013; 20(4): 55-62
- 9- Roff S. The Dundee Ready Educational Environment Measure (DREEM)--a generic instrument for measuring students' perceptions of undergraduate health professions curricula. *Med Teach.* 2005 Jun;27(4):322-5.

The Perspectives of Students about Educational Climate of Golestan University of Medical Sciences In 2010

Faghani M¹, Jouybari L², Sanagoo A³, Mansouriyan A R⁴

¹Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran

²Nursing Research Center, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran

³Education Development Center, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran

⁴Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran

Corresponding Author: Sanagoo A, Education Development Center, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran

Email: sanagoo@goums.ac.ir

Received: 12 Apr 2013

Accepted: 15 Aug 2013

Background and objective: The educational environment may be varied in different teaching and learning areas whether it is close to or away from standards. Educational climate is a representative of curriculum, dominant spirit on schools, and educational programs. Learning environment is a determining factor and is an indication of students' perception of their embedded learning circumstance. This study aimed to investigate the views of the students about their learning environment based on DREEM model.

Materials and Methods: This cross-sectional descriptive analytical study was conducted in 2011 on 148 medical and paramedical students using cluster sampling method. Data was gathered by DREEM questionnaire consisting of learning, teachers, and students' perception of academic ability, educational climate, and social environment domains. The questionnaire total score was categorized in five groups; undesirable (0-50), semi desirable (51-100), somewhat desirable (101-150), good (151-200), and very good (201-250). Data was analyzed using descriptive and analytical statistics with $p < 0.05$.

Results: 3.4 percent of the students perceived educational climate as very satisfactory, 67.6 percent as favorable, 28.4 percent somewhat favorable, and 0.7 percent as low. There was a significant relationship between gender and educational climate ($p < 0.05$). The male students had more positive view toward educational environment of the university than the female peers.

Conclusion: The majority of the students perceived the educational environment of the university as optimum. Male students had more positive view toward educational climate of the university than the female ones.

Keywords: Educational climate, DREEM, Medical students, University